

# UNITÁRIUS ÉRTESITŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal

**Budapest, V., Koháry-utca 4.**

Telefon Aut. 174—24.

A budapesti unitárius egyházközség  
hivatalos lapja.

Megjelenik kéthetenként

**Előfizetési ára****egy évre . . . . . 4 pengő**Az előfizetési díjak a lelkeszi hivatal  
cimére küldendők.Főszerkesztő **BARABÁS ISTVÁN** ♦ Felelős szerkesztő **JANCSI LÁSZLÓ**

## A szervezet, mint erő.

A lélek az, ami a biblia tanítása szerint megelevenít, de a szervezet ad erőt. A rettentő nyomorban, a nagy dobzódás után, a lélek megmozdult minden társadalmi rétegben. A könnyű keresés eltűnt és ma már az emberek munkát is alig tudnak kapni. Az emberben az önteltséget adó elbizakodottság kezdi elveszíteni hajtó erejét. Helyét a remény és bizalom lelki ereje kell, hogy átvegye, ha emberhez méltó becsületes küzdelemre, kitartásra és szerény, de biztos sikerre vágyunk. A nagy sikerek és vérmes remények ma már nem válthatók könnyen valóra, mert a társadalom egyenletes nyugalma, az egyesek kalandos terveit mind szűkebb területre szorítja. Az emberek kezdenek a külsőségnek való élés helyett befelé való életet: lelki életet élni. Ez a nagy lelki átalakulás minden korszakot jelző időben észlelhető volt, de nem sokat törődnek vele. Pedig a társadalom egyetemes érdekeit szolgáló nagy kulturális szervezkedések mindig az ily befelé való lelki élet korszakában mentek végbe. Az elgyengült egyeseknek megszervezett ereje adta ezt a tömegekre ható maradandó erőt, amit az egyes kulturintézmények képviselnek. Természetesen ezek-től különválasztva szemlélendők a nagy gazdaság, pompakedvelés pazar emlékei, amelyek művészi szempontból képviselnek más irányu értéket.

A Trianon utáni nyomoruságos állapotok között is a leszakított részek magyarsága új lelki életet kezdett, és új alkotásokra képes erejét mutogatja minden alkalmas téren. A mi elszakított-ságunkban a mi gyengeségünk is kezd erőt mutatni. Az eddigi egyháztársadalmi munkásság kezd kibővülni és megizmosodni. Azok a szervezkedési tünetek, amelyek mutatkoznak, szerintem

Dr. Tóth  
Kuria  
FACI.

igen kedvező jelek, mert a lelki-élet megmozdulásának a kifejezői. Constructiv actiot kívánnak a lelkek: eredményt akarnak látni az emberek. Ez a csonka-magyarországi magyar lélek életerejének a mi szétszórt hiveinkben való előtörése. A magyar lélek egységes ereje: a tömeglélek megnyilvánulása ez.

Akik ezekkel a lélektani tünetekkel átfogó szempontból, sociologiai szempontból foglalkoznak, azok ezeket a jelenségeket mindig alkotó munkára tudták felhasználni. Ez a megérthető magyarázata az összes egyházak szokatlan szervezkedésének és tevékenységének. Élni akarnak. Mi, kicsiny egyház, a microcosmos életét épügy éljük, mint a nagy egyházak az ő életüket. A mi vezetőink is fokozott gondossággal kell, hogy a mostani megelevenedést jóra irányítsák és egységes irányu célkitűzéssel a sikert biztosítsák. Itt minden egyéni hiúságnak háttérbe kell szorulnia, de mindenki a saját tevékenységét a közérdek szolgálatába kell, hogy állítsa. A közérdek érzékenykedéseket nem tűr, mert az emberi gyarlóság nem állhat utjába a nagylendületű fejlődésnek. Mindenkinek meg van a munkahelye, ha megkeresi, anélkül, hogy mást a saját erejének kifejtésében zavarna. Csak nem szabad a közérdektől eltérő egyéni actiokra törni.

A hivek nyilvántartásba szedése a helyes organisatio alapfeltétele. Mindenkit ismernünk kell és mindenkit munkába kell állítanunk.

A hiveket az unitárius szellem kell, hogy egységbefoglalja. Ezt a célt szolgálja a helyes belmissió és a kifejlődésben levő iratmissió. Az összejövetelek is ezt ápolják. Minél több, és minél fesztelenebb, barátságosabb összejövetel kívánatos — amennyire ez a mi viszonyaink szerint lehetséges. Ezekkel szorosán egybekapcsolódik az egyházközség nyilvános könyvtárának ügye. A szellemi élet egyik gócpontja.

Ime, az unitárius szétszórt erők megszervezésében mutatkozó nagy erő. Nem lehet kételkedni, hogy őszinte jóakarattal ebben az unitárius erő concentratióban és egyháztársadalmi szervezkedésben mindenki részes óhajt lenni. Mindenki érezni fogja: a szervezet ad erőt. ( )



## Jótettek.

Rablott kincsekből, Miken vér s könny ragyog — A dúsz, szent célra Egy milliót adott. S Isten felírta, Lezárván mérlegét: Értéke: SEMMISÉG!	Koldus zsebében Nem volt, csak egy falat, Odaadta azt is Annak, ki koldusabb. S Isten könyvében Ott áll fehér lapon: Értéke: EGY VAGYON.
---	--

Endródi Sándor.

## Az első parancsolat.

Az Istennek első parancsolata így hangzik: „Én vagyok az Ur, vagyok a Te stened, ne legyenek néked idegen Istened én előttem.” Az ember életének iránya, gondolkodásának, cselekedeteinek, egész jellemének színezete tényleg attól függ, hogy komolyan, valósággal komolyan veszi-e ezt az igazságot? Isten legelső parancsolatában erre figyelmezteti az embert: Ember: sem gondolataidban, sem terveidben, sem cselekedeteidben soha számitáson kívül ne hagyd, el ne feledd azt a tényt, hogy *Én vagyok*. Nekem kívánságaim, céljaim, megváltozhatatlan örök törvényeim vannak, ezeket a törvényeket Én kijelentettem a természet világában, amelyet megismerhetsz a történelemben, melynek örök tanulságai előtted vannak, lelkiismeretedbe, melynek szavát el nem némíthatod, a szentírásban, az Ur Jézus életében, akiről bizonyosságot tettem velem számolnod kell, akármit akarsz, akármire készülsz, akármit tervezel, el ne feledd: *Én vagyok*. Őseink ezt így fejezték ki: Isten se nem késik, sem siet, mindenhova elérkezik.

Valljuk meg, hogy mai életünk nagy erkölcsi leromlásának legelső forrása az, hogy az emberek nem számolnak azzal a legnagyobb ténnyel, hogy Isten, a hatalmas Isten mindenekelőtt figyelmeztet arra: *Én vagyok*. Mindennel szoktak számolni az emberek, csak ezzel a legnagyobb ténnyel nem számolnak. Pedig a leghatalmasabbakat is megrendítő, keserves tapasztalatok tanítják meg arra, hogy a legbölcsebb, a leghatalmasabb ember sem hagyhatja számitáson kívül, Őt, az Istent, aki szól: *Én, az Ur vagyok*.

Az első parancsolat figyelmeztet arra, hogy Isten van. Isten nem csak volt, hanem lesz, Ő örökké van. Vele, az Ő akaratával,

parancsolataival mindig számolnunk kell, mert Ő mindenkire, kivétel nélkül mindenkire nézve változatlanul azt mondja: Én az Ur vagyok, a Te Istened. Elém senkit és semmit nem helyezhetsz. Semmivel és senkivel nem számolhatsz addig, amíg Velem nem számoltál: Ne legyenek idegen Isteneid én előttem! Ez pedig azt jelenti, hogy addig is, amit elértünk, ezután is, amit elfogunk érni, Isten által érzük el. Aki ez isteni parancsolat öntudatában él, az olyan ember, aki tudja, hogy minden szaváért, cselekedetéért nem a megtéveszthető embereknek, hanem a megtéveszthetetlen Istennek tartozik felelősséggel. Valljuk meg, hogy az ugynevezett modern kulturának veszélyes hatása egyetlen téren sem hozott olyan káros következményeket felszínre, mint éppen az erkölcsi téren azáltal, hogy az emberek széles körében elnémitotta divatos jelszavakkal kiölte az Istennek felelősséggel tartozás öntudatát. Pedig e nélkül az emberi lelkiismeret az, ami a hajó iránytű, a motor fék nélkül. Az Isten által meg nem kötött lelkiismeret veszedelmes dolog. Nincs törvény, melyet a lelkiismeretében meg nem kötött ember ki ne játszana, szentség, melyet meg ne gyalázna, erény, melyet el ne árulna, ha az érdeke úgy kívánná. A saját népünk, a világ erkölcsi élete megújulásának munkáját ezért kell itt, a legelső parancsolatnál kezdenünk. Ujra a lelkekbe kell vésnünk, életünk, munkánk, céljaink és szándékaink fundamentumává kell tennünk az apostoli figyelmeztetést: Ne tévelyegjétek, Isten nem csufoltatik meg. Lelketekből soha ne engedjétek kiveszni a nagy szót: Én vagyok a Te Istened. Az ember, azért ember s csak addig ember, amíg hallja ezt a szót és érzi felelősségét ez isteni szó kötelezettségével szemben.



## **Istentiszteletek sorrendje**

### **1. A Koháry-utcai templomban:**

**Február 2-án, délelőtt 11 órakor:**

**BARABÁS ISTVÁN.**

**Február 9-én, délelőtt 11 órakor:**

**JÓZAN MIKLÓS.**

**Február 16-án, délelőtt 11 órakor:**

**BARABÁS ISTVÁN.**

**2. A Rákos-utcai kápolnában:**

**Február 2-án, délelőtti 10 órakor:**  
**PETHŐ ISTVÁN.**

**Február 9-én, délelőtti 10 órakor:**  
**DR. CSIKI GÁBOR.**

**Február 16-án, délelőtti 10 órakor:**  
**DR. CSIKI GÁBOR.**

## A Dávid Ferenc

emlékünnepekkel kapcsolatosan érdekes és figyelemreméltó új adatok kerültek napfényre. Ha ezek az adatok megállják majd a kritikát, a Dávid Ferenc tragédiájának sok részlete kerülhet új megvilágításba.

Dr. Borbély István theologiai tanár, aki tüzetesebben foglalkozott a Dávid Ferenc élettörténetével, állítja, hogy Dávid Ferencet tulajdonképpen tűzhalálra ítélték és csak később, kegyelem folytán változtatták meg az ítéletet életfogytig tartó börtönre.

Ez a szenzációként ható adat Borbély szerint a lengyel-német levélváltások foliánsai közé rejtett hitvitázó levelekből derült volna ki. Érdekes az a megállapítása is, hogy Dávid Ferenc 1578-ig Szervét Mihály tanítványa volt és 1579-ben azért ítélték el, mert eltért Szervét tanításaitól. Megemlíti még Borbély azt is, hogy Dávid Ferencet Stancaró, 1578. február 5-én kelt levele szerint, amelyet Izabella királynőhöz intézett — Hebler Mátyással, Heltai Gáspárral együtt, máglyán szerette volna látni „az isteni jog értelmében.”

Csak éppen kuriózumképpen említjük meg, hogy a kolozsvári *Ellenzék* múlt évi dec. 25.-i számában a spiritiszták is hozzászólnak a Dávid tragédiájához s az egykorú kütfők mellőzésével egyenesen Dávid Ferenc szellemét szólaltatják meg. A szellem, amely a Dávid F. névaláírásával is szolgál, a többi badarságok közt azt is megmondta, hogy őt, már mint Dávid Ferencet, hurokkal fojtották meg.

Annyi bizonyos, hogy ha a Borbély adatai helytállóak lesznek, a Dávid Ferenc életrajzát revideálni kell.

## Az Értesítő olvasóihoz!

A budapesti unitárius egyházközség közgyűlése 1929 dec. 15-én tartott ülésen az Értesítő alakját megváltoztatta. Ezután az Unitárius Közlöny formájában jelenik meg havonta kétszer.

A sok hátralékra való tekintettel azt a határozatot hozta, hogy 1930 március 1-től kezdve az Értesítőt csak azoknak részére küldi meg, akik addig hátralékaikat rendezik és továbbra is előfizetnek. Akik nem tudnak előfizetni, de az Értesítőt mégis jártni akarják, sziveskedjenek a szerkesztőséget levelezőlapon értesíteni és ingyen példányokat kérni.

# H I R E K



**Kérelem könyvbarátainkhoz.** Egyházunk könyvtárának rendezését megkezdettük. Amint látszik igen sok könyv, folyóirat és ujság van, amelyekből egyes számok, illetve évfolyamok vagy kötetek hiányoznak. Azzal a szerény kéréssel fordulunk tehát szeretett könyvbarátainkhoz, hogy sziveskedjenek nélkülözhető könyv-, folyóirat és lappéldányait egyházunk könyvtárába beküldeni akár ajándék, akár örökletét vagy csereképpen, hogy lehetőleg kiegészíthessük hiányos példányainkat. Tehát bármiféle könyvet, ujságot, folyóiratot vagy kéziratot hálás köszönettel fogad könyvtára részére és az adakozó kívánságára duplum példányaiból szívesen viszonzozza az adományt, a Budapesti Unitárius Egyházközség (V., Koháry-u. 4. sz.)

László Gyula, könyvtáros

A Perczelné Kozma Flóra Unitárius Leányegyesület a hónap 2. és 4. negyedik vasárnapján délután fél 4-kor tartja ülését a Tanácsteremben. (V., Koháry-u. 4. l. e.)

*Előfizetőinket* atyafiságos szeretettel kérjük, sziveskedjenek hátralékaikat beküldeni.

Dr. Tóth György kuriai bíró, egyházközségi gondnok atyánkfiaát tüdőgyulladás támadta meg. Örömmel adjuk hírül, hogy a krízisen szerencsésen átesett és teljes gyógyulás útján van. Itt említjük meg, hogy a Dávid Ferencről tartott felolvasása, az ünnepevényen elhangzott többi beszéddel egyetemben, külön füzetben a napokban megjelenik.

Cserkészcsapatunkban nagy az öröm. A nyári táborozás egyik legnagyobb gondját vállalta magára Havas Jenő Budafoki edénygyár igazgató atyánkfia, aki 500 P. értékű tábortábori konyha-főlszereléssel ajándékozta meg a fiukat. A nemes gondolkozású emberbarát jóságát ezen a helyen is hálással köszöni a szervező-bizottság.

Adomány. Vészi Emilné úrasszony, Szilvásvárosi lakos, a Percelné Kozma Flóra Unitárius Leányegyesület könyvtárának a Magyar Asszonyok Lapja 1926. évfolyami számaait ajándékozta. Köszönettel nyugtázzuk és rendeltetési helyére juttatjuk.

A Dávid Ferenc Filléralapra adakoztak: Gyarmathy Mózes, Gyarmathy László, Gyarmathy István, 400—400 fill., Röschner Valéria, Máthé Lajos, 200—200 fill., Székely Sándor, Albert Jánosné, 100—100 fill., Borsosné Wendler Irma 450 fill., Osváth Albert 300 fill., dr. Hédervári Hugó 600 fill., dr. Székely Ákosné 1000 fill., dr. László Albert 300 fill. Eddigi gyűjtésünk = 121,518 fill.

Az Unitárius Nőszövetség tagjainak törzskönyvezése céljából „Belépési Lapokat” küldtünk szét. Kérjük kedves Testvéreinket, legyenek szivesek a kézhez vett lapokat kitölteni, a Nőszövetség címére (V. Koháry u. 4.) visszaküldeni.

Ezuttal kérjük a tagdíjak befizetését is.

*Az Unitárius Nőszövetség.*

Halottaink. Joó Mihály Máv. nyugdíjas jan. 13-án Rákospalotán, Frank Rudolfné, szül. Molnár Margit Kispesten, jan. 18-án, Illés Lászlóné, szül. Szász Ilona jan. 19-én Bpesten és Kiss Sándor ny. énekvezér Pesterzsébeten, jan. 21-én a jobb hazába költöztek. A boldogultaknak nyugodalmat, a gyászolóknak vigasztalódást kívánunk.

Kiss Sándor ny. énekvezér atyánkfia f. hó 21-én 78 éves korában csendesen elszenderült. Előbb Adámoson, később — nyugalomba vonulásáig — Dicsőszentmártonban volt énekvezér. Aranyos kedélyű ember, hűséges, kötelességtudó munkása volt egyházunknak. Néhány év óta leányainak szerető körében élt Pesterzsébeten, onnan szólította magához az Ur. Temetése január 23-án délután volt a pesterszébeti temető halottas házából, a város hatóságainak és az összes vallásfelekezetek vezetőinek tisztességteljesével. Kiss Irén és Jolán tanítónők gyermekei és Kiss Mózes ny. igazgató tanító és családja s egyházunk gyászolják a kedves emlékezetű boldogultat. Pihenjen csendesen!

A Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egyesület jóhirű bálját az idén f. évi febr. 9-én tartja meg. A bál bizottság mindent elkövet a siker érdekében. Akik esetleg nem kaptak volna meghívót, forduljanak a rendező-bizottság elnökségéhez, IX. Rákos-u.

3. sz. alá, ahol a balra vonatkozó mindennemű fölvilágosítással készséggel szolgál a vezetőség.

Február havában istentiszteletünket a rádió nem közvetíti, mert templomunkat csak reggel 9 órára tudták volna kapcsolni. Ez az időpont nekünk nem alkalmas s így le kellett mondanunk a közvetítésről.

Kereszteltük: Egyed Piroska Izabellát, Tóth Erzsébet-Máriát, Lőrinczi Sándort, Szentannai Irénkét és Irmát és Dénes Jánost.

Az Amerikai Unitárius Egyház történetét az iskolás növendékeknek febr. 15-én és 22-én délután 5 órakor mutatják be a Rákos u. kápolnában.

Dr. Varga Béla egyházi főjegyző atyánkfia felolvasása Dávid Ferencről külön füzet alakjában is megjelent. Kapható a lelkeszi irodában, V. Koháry-u. 4. szám.

A Keresztény magvető 1929. nov.-dec.-i száma a napokban jelent meg. Az értékes szám hozza a Kolozsvárott és Déván elmondott és Dávid Ferencről szóló összes beszédeket és felolvasásokat. A füzet kapható Kolozsvárott, az Unitárius kollégiumban.

A Budapesti Dávid Ferenc Egylet jan. 31-én, délután 6 órakor a IX Rákos-u. 3. sz. alatti kápolnában felolvasó ülést tart. Felolvas dr. Gelei József szegedi egyetemi tanár, az öröklés néhány kérdéséről. Estély után tea lesz.

„Énekes könyvet az ifjuságnak“ mozgalom céljaira egy-egy énekeskönyvet ajándékozott az ifjuságnak: Borsosné Wendler Irma, ifj. Józán Miklós, Józán Dezső, Józán György, Beke Mózes. Egy énekeskönyv megváltási ára 2.50 P. Kérjük hűveinket, hogy a nemes mozgalomra minden unitárius férfi és nő, küldje be e csekély összeget hadd zengjen az ifju ajkakon a régi szép zsoltár.

A Percelné Kozma Flóra Leányegyesület könyvtárt szándékozik berendezni. Kérjük olvasóinkat — akiknek van nélkülözhető olyan könyvük vagy folyóiratuk, pld. Uj Idők stb., amit serdülő leányok használhatnak és olvashatnak — sziveskedjenek odaajándékozni leányaink számára. Az adományokat a lelkeszi hivatal címére — V. Koháry-u. 4. sz. alá — kérjük.